

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2MCdo/1/2016
Identifikačné číslo spisu: 5715207512
Dátum vydania rozhodnutia: 30.03.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5715207512.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu S. H., bývajúceho v S. - K., J. Š. I. č. XXXX/X, proti žalovanej PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pribinova 25, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Andrea Cviková, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Kubániho 16, o nariadenie predbežného opatrenia, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 17 C 57/2015, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline zo 7. októbra 2015 sp. zn. 7 Co 583/2015, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Žalovaná má nárok na náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 15. júla 2015 č.k. 17 C 57/2015-63 vyhovel návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia a zakázal zamestnávateľovi žalobcu, obchodnej spoločnosti EDYMAX SE, vykonávať zrážky zo mzdy, ktoré sú súčasťou zmluvy o revolvingovom úvere č. 8500051236, uzavretej medzi žalobcom a žalovanou 10. júna 2014 a zo zmluvy o revolvingovom úvere č. 8500081739, uzavretej medzi žalobcom a žalovanou 29. septembra 2014.

2. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Žiline uznesením zo 7. októbra 2015 sp. zn. 7 Co 583/2015 zmenil uznesenie súdu prvej inštancie tak, že návrh žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil odvolací súd neosvedčením zákonných predpokladov pre vydanie predbežného opatrenia žalobcom. Poznamenal, že žalobca v danom prípade netvrdil, a preto ani neosvedčil potrebu naliehavosti a nevyhnutnosti nariadenia predbežného opatrenia, keďže nie je zrejmé, aká bezprostredná hrozba mu hrozí tým, že sú mu vykonávané zrážky zo mzdy v sume 53,79 € a 51,26 € mesačne na základe dohôd o zrážkach zo mzdy, ktoré sú súčasťou zmlúv o revolvingovom úvere, ak sa tým realizuje plnenie z uzavretého hlavného záväzku a zároveň nepoukazuje ani na rozpor s podmienkami uvedenými v § 551 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal na základe podnetu žalobcu s poukazom na § 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej

republiky (ďalej aj „generálny prokurátor“), ktorý navrhol napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedol, že je presvedčený, že v danej veci sú splnené všetky zákonné predpoklady a podmienky aplikácie mimoriadneho dovolania berúc na zreteľ aj stanovisko pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky z 18. marca 2015 sp. zn. PLz. ÚS 3/2015. Poznamenal, že nepodanie dovolania samotným účastníkom konania podľa názoru dovolacieho súdu vylučuje prípustnosť mimoriadneho dovolania len vtedy, ak využitím dovolania mohol účastník konania ochranu svojich práv alebo zákonom chránených záujmov skutočne dosiahnuť. V súvislosti s tým poukázal na to, že v predmetnej veci smeruje podnet na podanie mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bolo zmenené rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, že návrh žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia bol zamietnutý. Proti takémuto rozhodnutiu je dovolanie podľa § 239 ods. 3 O.s.p. nepripustné, z čoho je zrejmé, že podávateľ podnetu tak nemal zákonnú možnosť podať riadny opravný prostriedok a aplikácia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku pre nesprávne právne posúdenie veci je v danom prípade zákonom vylúčená. Namietal, že v danom prípade odvolací súd nesprávne aplikoval právnu úpravu dohody o zrážkach zo mzdy a iných príjmov uvedenú v § 551 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď neposkytol ochranu, čo i len dočasnú, vykonávaným zrážkam zo mzdy nad mieru prípustnú zákonom, naviac na základe zabezpečovacieho inštitútu vykazujúceho pre jeho rozpor s osobitnou úpravou pre spotrebiteľské vzťahy znaky neprípustnosti. Konštatoval, že práve porušovanie právnej úpravy dohody o zrážkach zo mzdy v spotrebiteľských vzťahoch žalovanej bolo i je dôvodom pre zväženie potreby dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania prostredníctvom predbežného opatrenia podľa § 74 ods. 1 O.s.p. súdom.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora uviedla, že je nedôvodné a konanie odvolacieho súdu nie je postihnuté žiadnou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Žiadala tak mimoriadne dovolanie zamietnuť.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že mimoriadne dovolanie podal generálny prokurátor Slovenskej republiky 19. mája 2016, t. j. pred 1. júlom 2016, za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), postupoval v zmysle vyššie citovaného ustanovenia § 470 ods. 2 vety prvej CSP a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 243e a nasl. O.s.p. v znení účinnom do 30. júna 2016. Najvyšší súd ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

7. Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. platilo, že ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. bolo mimoriadnym dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

8. Mimoriadne dovolanie nebolo prípustné proti rozhodnutiu súdu, ktorým sa rozhodlo po a) vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení, po b) o podmienkach konania, o zastavení alebo o prerušení konania, alebo ktorými sa upravuje vedenie konania, po c) o dovolaní alebo o mimoriadnom dovolaní, po d) o návrhu o návrat neoprávneného premiestneného alebo zadržovaného dieťaťa podľa medzinárodnej zmluvy (§ 243f ods. 2 O.s.p.).

9. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

10. Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za prirážajúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

11. Aj rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania. Zdôrazňujú, že judikatúra ESLP akceptuje ako dôvod pre zrušenie právoplatných rozhodnutí, a teda pre výnimočný odklon od princípu právnej istoty, nastolenej právoplatným rozhodnutím, v prospech princípu spravodlivej ochrany práv, len tzv. zásadné vady, za ktoré považuje justičné omyly alebo závažné vady súdneho konania, zneužitie právomoci, zjavné pochybenia pri aplikácii hmotného práva alebo akékoľvek iné závažné dôvody vyplývajúce zo záujmov spravodlivosti.

12. Uvedené závery ESLP zohľadnilo plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Na spoločnom rokovaní 18. marca 2015 pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“.

13. Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (*Van Oosterwijck proti Belgicku*, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten-ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

14. Vo vzťahu v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania najvyšší súd na spoločnom rokovaní občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia z 20. októbra 2015 prijal zjednocujúce

stanovisko, ktoré reflektuje na závery vyjadrené v spomínanej judikatúre ESLP a ústavného súdu. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

15. Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „vigilantibus iura scripta sunt“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka konania vyvinúť vlastnú iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ preto zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

16. Prípustnosť dovolania (do 30. júna 2016) vymedzoval Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadenovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. bol najvyšší súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otváralo priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní.

17. V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalobca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalobca nepodal dovolanie proti zmeňujúcemu uzneseniu Krajského súdu v Žiline zo 7. októbra 2015 sp. zn. 7 Co 583/2015 o nariadení predbežného opatrenia. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám žalobca nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii, a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na pasivitu samotného žalobcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania na podnet žalobcu.

18. So zreteľom na uvedené najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako procesne neprípustné (§ 464 CSP v spojení s § 447 písm. c/ CSP).

19. Povinnosť nahradiť trovy konania nemožno uložiť prokurátorovi (§ 261 CSP).

20. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.